

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
tutke@minedu.fi

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö ammatillisen koulutuksen
tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi, 23.08.2013,
OKM003:00/2012

*Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Vantaan kaupungilta lausuntoa ammatillisen
koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi
eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) ja aikuiskoulutuksesta
annetun lain muuttamisesta.*

Vantaan kaupungin lausunto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja
aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta on pääsääntöisesti oikeansuuntainen.
Muutama alla mainittuihin kohtiin on kuitenkin syytä kiinnittää tarkempaa huomiota
valmistelun edetessä. Vantaan kaupunki ottaa lausunnossaan aluksi kantaa esityksen yleisiin
asioihin ja lopuksi tarkemmin pykäläkohtiin.

Tutkinnon muodostuminen

Osaamispisteet

Tutkinnon laajuuden mitoittaminen opintoviikkojen sijaan osaamispisteinä on kannatettava
muutos, joka tukee ECVET-suosituksia ja edistää ammatillisten perustutkintojen kansainvälistä
vertailtavuutta työvoiman liikkua maiden välillä. Pisteytyksen puutteeksi voidaan kuitenkin
katsoa se, ettei uudistus tule samaan aikaan koskemaan perustutkintoja ja ammatti- ja
erikoisammattitutkintoja, vaan pisteytys otetaan tässä vaiheessa käyttöön vain ammatillisissa
perustutkinnoissa. Työnantajien näkökulmasta tilanne tulee olemaan sekava ja eri tutkintojen
vertaileminen vaikeaa, etenkin jos tutkintotodistukseen ei jatkossa tule näkyville tutkintojen
laajuutta. Esityksestä ei käy ilmi, koskeeko osaamispisteuudistus myös näyttötutkintona
suoritettavia ammatillisia perustutkintoja. Tältä osin kaivataan tarkempaa määrittelyä.

Osaamispisteet tulisi ottaa samaan aikaan käyttöön ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa sekä näyttötutkinnoissa, mikä edellyttänee osaamispisteiden käyttöönotossa aikataulun muutosta. Opintoviikkojen muuttaminen osaamispisteiksi on suuri työ, jonka nykyiseen aikatauluun tulee suhtautua varauksella. Työhön tulee kytkeä mukaan tutkintotoimikunnat sekä työelämän ja koulutuksen järjestäjien edustajat.

Opettajien opetustuntien määrän kytkeytyessä opintoviikkoihin on osaamispistemuutoksen kautta tapahtuvalla lähiopetustuntimäärien muutoksella väistämättä kustannusvaikutuksia. Koulutuksen järjestäjä kaipaakin osaamispistejärjestelmämuutoksen kustannusvaikutusten arviointia.

Tutkinnon suorittamisen ajallinen kesto ja joustavuus

Esityksessä ei määritellä tutkinnon suorittamiselle osaamispisteinä ajallista kestoa. Tämä lisää toisaalta joustavuutta tutkinnon suorittamisajoina, mutta sen vaikutukset rahoitukseen ja opiskelupaikkojen mitoittamiseen tulisi arvioida. Nykyinen kahden laskentapäivän käyttö opiskelijamäärien tilastoseurannassa ei enää jatkossa toimi riittävän todenmukaisena rahoituksen mittarina, vaan siirtymistä esimerkiksi tutkintosuoritusten seurantaan tulisi harkita.

Mikäli opintojen enimmäislaajuutta ei ammatillisissa perustutkinnoissa rajoiteta 180 osaamispisteeseen, voi sillä olla merkittäviä kustannusvaikutuksia koulutuksen järjestäjille.

Jatko-opintokelpoisuuden lisääminen molempiin lakeihin on kannatettavaa. Vantaan kaupunki esittää kuitenkin, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon suorittamistapaa tulisi uudistaa. Tällä hetkellä kaikki opiskelijat suorittavat tutkinnon 120 opintoviikon (jatkossa 180 opintopisteen) laajuisena, millä pyritään varmistamaan jatko-opintokelpoisuus kaikille opiskelijoille. Jatko-opintokelpoisuuden hankkiminen ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista kaikkien opiskelijoiden kohdalla. Tutkinnon suorittamislaajuuden valitseminen joko lyhyempänä tai pidempänä tulisi mahdollistaa opiskelijoille. Näin toimien vähennettäisiin opintojen keskeyttämisistä ja lisättäisiin toisen asteen tutkinnon suorittaneiden määrää. Käytännössä tämä tarkoittaisi mahdollisuutta suorittaa lyhyempi tutkinto kahdessa vuodessa, jota voi myöhemmin täydentää jatko-opintoihin suuntaavilla opinnoilla, mitkä lisäisivät tutkinnon suorittamisaikaa yhdellä vuodella.

Keskeinen kysymys tutkintojärjestelmän kokonaisuudistukseen liittyen on, mahdollistaako uudistus käytännössä opintojen nykyistä joustavamman suorittamisen. Esityksessä tutkinnon osia vahvistetaan, mutta esityksessä ei suoranaisesti oteta kantaa tutkinnon suorittamiseen osissa, joiden suorittamisen välisenä aika opiskelija voi olla esimerkiksi työssä. Mahdollisuus suorittaa tutkinto osissa edellyttää rahoituksen perusteiden muutosta ja toistaiseksi uudistuksen vaikutuksia rahoitusjärjestelmään ja koulutuksen järjestäjän kustannuksiin ei ole selvitetty.

Tutkinnon muodostamisen uudistukset

Tutkinnon osien vahvistaminen on kannatettava kehityssuunta. Yhteisten opintojen kokoaminen neljäksi laajemmaksi tutkinnon osaksi ja tutkintonimikkeiden täsmennykset ovat nekin perusteltuja uudistuksia. Uudistuksen myötä tutkintotodistus näyttää selkeämmältä, mikä on huomattava parannus. Yhteisen osan neljän kokonaisuuden muodostamisperusteet tulisi kuitenkin avata, jotta kyettäisiin arvioimaan vastataanko uusilla kokonaisuuksilla todella työelämän tarpeisiin.

Vapaasti valittavien tutkinnon osien suhteellisen määrän vähentämiseen on aihetta suhtautua varauksella, koska vapaasti valittavien aineiden tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijalle oman tutkinnon monipuolistaminen ja valmiuksien parantaminen. Vähentämisen riskinä voi olla perustutkintojen sisällöllinen kaventuminen, vaikkakin esitystä perustellaan sillä, että valinnaisuutta lisättäisiin muutoin sekä ammatillisissa että yhteisissä tutkinnon osissa. Valinnaisuuden lisääminen ammatillisissa ja yhteisissä tutkinnonosissa on itsessään kannatettava uudistus.

Opetushallituksen rooli

Monessa säädöskohdassa mainitaan, että Opetushallitus voi antaa asiassa tarkempia määräyksiä. Opetushallituksen valtuudet normiohjaukseen tulee rajata ja yksilöidä tarkemmin. Periaatteelliset asiat tulee kirjata lakiin. Opetushallituksen roolin tulisi koulutuksen järjestäjän näkökulmasta olla määräysten sijaan tiedolla ja suosituksilla ohjaamista.

Esityksen haasteet koulutuksen järjestäjille

Vantaan kaupunki on huolissaan esityksen tiukasta aikataulusta ja sen vaikutuksista koulutuksen järjestäjien toimintakustannuksiin. Nykyisessä taloustilanteessa esitysten kustannusvaikutusten kriittinen arviointi on välttämätöntä. Uudistukset eivät saa lisätä koulutuksen järjestäjän kustannuksia tai sitten uudistusten tulisi vaikuttaa yksikköhinnan korotuksiin.

Koulutuksen järjestäjän toiminnan kannalta haaste on myös lakien ja asetusten kaksi eri voimaantuloaikaa. Siirtymäsäännös osaamispistejärjestelmään tarkoittaa käytännössä sitä, että koulutuksen järjestäjän tulee ylläpitää kahta rinnakkaista opiskelijahallintojärjestelmää, kun oppilaitoksessa on opiskelijoita, joiden tutkinto koostuu opintoviikoista ja opiskelijoita, joiden tutkinto koostuu osaamispisteistä. Koulutuksen järjestäjille tulee varata riittävä aika osaamispistejärjestelmän muutoksen edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten opiskelijahallintojärjestelmien päivittämiseen.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

16 a § *Työssäoppiminen*

Työssäoppiminen on yksi ammatillisen koulutuksen opetusmenetelmistä. Näin ollen erillistä pykälää työssäoppimiselle ei tarvittaisi.

21 § *Eriytyiset opiskelujärjestelyt*

Aiemman pykälän 1) ja 2) kohdat on uudessa pykäläesityksessä yhdistetty. Sisältö on uudessa esitystavassa jossain määrin vaikeammin tulkittavissa.

25 b § *Osaamisen arvioinnista päättäminen*

Osaamisen arvioinnista päättämisen pykäläteksti on hyvin muotoilu.

Arvosanasta päättämiseen liittyen tulisi harkita, voisiko arvosanasta jatkossa päättää opettajan lisäksi myös joku muu rehtorin määräämä henkilö. Tämä lisäsi joustavuutta opintojen suorittamisessa, esimerkiksi mahdollistaen opintojen suorittamisen myös kesäajalla.

25 e § *Suorituksen uusiminen ja arvosanan korottaminen*

Arvosanan korottamiseen liittyen tulisi selventää, mitä Opetushallituksen määräysvallalla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Pykälä ei saisi velvoittaa koulutuksen järjestäjää järjestämään arvosanojen korostustilaisuuksia ilman selkeää rajausta sille, millä edellytyksillä opiskelija voi pyytää uusimista ja uusitaanko suoritukset esimerkiksi tutkinnon osittain. Tässä yhteydessä tulisi määritellä, mitä tarkoitetaan *suorituksella*. Arvosanan korottamisen mahdollistaminen ilman rajausta voi nostaa koulutuksen järjestäjän kustannuksia kohtuuttomasti.

25 f § *Todistukset*

Todistuspykälän lisääminen on kannatettava tarkennus.

29 § *Oikeus saada opetusta ja opinto-ohjausta*

Opinto-ohjaukseen liittyvä täsmennys on hyvä. Yhtenäiset linjaukset lisäisivät opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Pykälätekstiä tulisi kuitenkin täsmentää ja määritellä kuka opinto-ohjauksen toteuttaa. Käyvätkö ohjaajaksi muutkin henkilöt kuin koulutetut opinto-ohjaajat, esimerkiksi kouluttajat ja työpaikkaohjaajat? Ohjausta ei tulisi rajata vain opinto-ohjaajille, tai muussa tapauksessa heidän kouluttamistaan tulee voimakkaasti lisätä.

Vaikutukset koulutuksen järjestäjän toimintakustannuksiin tulisi arvioida, mikäli määräyksillä tullaan jatkossa lisäämään opinto-ohjauksen määrää. Opinto-ohjauksen järjestämisen tulisi jatkossakin kuulua koulutuksen järjestäjän päätösvaltaan.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Tutkintotoimikuntien yhdenmukaiset toimintakriteerit tulisi varmistaa. Opetushallituksen tulisi valvoa tutkintotoimikuntien yhdenvertaisuutta ja varmistaa, että tutkintotoimikunta toimii yhdenmukaisesti alasta riippumatta.

8 a § *Henkilökohtaistaminen*

Henkilökohtaistamiseen liittyen on tärkeää varmistaa, että henkilökohtaistamisasiakirja voi joustaa opintojen aikana.

12 a § *Tutkintojen määritelmät*

Pykälätekstiin on tullut seuraava ammattitutkintoja koskeva määritelmä: *Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.* Tekstissä tulisi tarkemmin määritellä, mitä tarkoittaa ammattitutkintojen kohdalla *perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.* Määritelmä antaa ymmärtää, että ammattitutkinnon taso laskisi ja ammattitutkinnon ja perustutkinnon erot kapenisivat.

12 d § *Jatko-opintokelpoisuus*

Jatko-opintokelpoisuuspykälän lisääminen on kannatettava tarkennus.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta

5 a § *Työssäoppiminen*

Työssäoppimisen kirjaaminen lakiin poistaisi tarpeen mainita se asetuksessa.

6 § *Oppisopimus*

Uudessa asetustekstissä on seuraava lause: *Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma, josta ilmenevät...*

Asetuksen tarpeellisuutta tulisi vielä arvioida. Henkilökohtaista opiskeluohjelmaa koskeva määräys voitaisiin sisällyttää henkilökohtaistamisasiakirjaan ja siirtää asiana lakitekstiin.

12 a § *Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen*

Aiemmin hankitun osaamisen todistamisen käytäntöjä on asetuksessa muutettu. Koulutuksen järjestäjän näkemyksen mukaan hakemus tulisi kuitenkin myös jatkossa esittää ennen opintojen alkua. Koulutuksen järjestäjän tulisi voida tässä kohden päättää menettelytavoista.

Lausunnon keskeinen sisältö

Vantaan kaupunki toteaa lausunnossaan, että luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta on pääsääntöisesti oikeansuuntainen.

Tutkinnon laajuuden mitoittaminen opintoviikkojen sijaan osaamispisteinä on kannatettava muutos. Osaamispisteet tulisi kuitenkin ottaa samaan aikaan käyttöön myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa sekä näyttötutkinnoissa. Koulutuksen järjestäjille tulee varata riittävä aika osaamispistejärjestelmän muutoksen edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten opiskelijahallintojärjestelmien päivittämiseen. Lisäksi osaamispistejärjestelmämuutoksen kustannusvaikutukset tulisi arvioida.

Tutkinnon suorittamisaikojen määrittelystä luopuminen lisää joustavuutta tutkinnon suorittamisajoissa, mutta sen vaikutukset rahoitukseen ja opiskelupaikkojen mitoittamiseen tulisi arvioida. Nykyinen kahden laskentapäivän käyttö opiskelijamäärien tilastoseurannassa ei enää jatkossa toimi riittävän todenmukaisena rahoituksen mittarina, vaan siirtymistä esimerkiksi tutkintosuoritusten seurantaan tulisi selvittää.

Tutkinnon osien vahvistaminen, yhteisten opintojen kokoaminen neljäksi laajemmaksi tutkinnon osaksi ja tutkintonimikkeiden täsmennykset ovat kannatettavia uudistuksia. Vapaasti valittavien tutkinnon osien suhteellisen määrän vähentämiseen suhtaudutaan varauksella, koska vapaasti valittavien aineiden tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijalle oman tutkinnon monipuolistaminen ja valmiuksien parantaminen. Valinnaisuuden lisääminen ammatillisissa ja yhteisissä tutkinnoissa on kannatettava uudistus.

Vantaan kaupunki esittää, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon suorittamistapaa tulisi uudistaa. Jatko-opintokelpoisuuden hankkiminen ei ole tarkoituksenmukaista kaikkien opiskelijoiden kohdalla. Tutkinnon suorittamislaajuuden valitseminen joko lyhyempänä tai pidempänä tulisi mahdollistaa opiskelijoille. Näin toimien vähennettäisiin opintojen keskeyttämisä ja lisättäisiin toisen asteen tutkinnon suorittaneiden määrää. Käytännössä tämä tarkoittaisi mahdollisuutta suorittaa lyhyempi tutkinto kahdessa vuodessa, jota voi myöhemmin täydentää jatko-opintoihin suuntaavilla opinnoilla, mitkä lisäisivät tutkinnon suorittamisaikaa yhdellä vuodella.

Opetushallituksen valtuudet normiohjaukseen tulee rajata ja yksilöidä tarkemmin. Periaatteelliset asiat tulee kirjata lakiin. Opetushallituksen roolin tulisi koulutuksen järjestäjän näkökulmasta olla määräysten sijaan tiedolla ja suosituksilla ohjaamista.

Vantaan kaupunki on huolissaan esityksen tiukasta aikataulusta ja sen vaikutuksista koulutuksen järjestäjien toimintakustannuksiin. Nykyisessä taloustilanteessa esitysten kustannusvaikutusten kriittinen arviointi on välttämätöntä. Uudistukset eivät saa lisätä koulutuksen järjestäjän kustannuksia tai sitten uudistusten tulisi vaikuttaa yksikköhinnan

korotuksiin. Koulutuksen järjestäjän toiminnan kannalta haasteena on myös lakien ja asetusten kaksi eri voimaantuloaikaa.

Vantaalla 27.9.2013

Paula Ylöstalo-Kuronen

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja
0400 444834
paula.ylostalo-kuronen@vantaa.fi